

דאָמַר רַבִּי חֵיִיא, מְצַטְעַר הוּוּה נַח טְפִי עַל
אוֹבְדָא דְעֵלְמָא. אָמַר רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם, יַדְעֵתִי
כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא רַחֲמֵתָ עַל עוֹלְמָךְ,
וְנִהְפֵךְ רַחֲמֵנוּתְךָ לְאַכְזָרוֹת, אַתָּה לֹא רַחֲמֵתָ
עַל בְּנֵיךָ, יֵצֵא זֶה שְׂאִינוּ מְרַחֵם עַל בְּנָיו, וְנִהְפֵךְ
לְהֵם לְאַכְזָרִי, וּלְפִיכֶךָ שְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב, רְמֵז
הוּא דְקָא רְמֵז.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי לֹא כְתִיב בֵּיה אִישׁ צְדִיק
תָּמִים הָיָה, וְהָאִיךְ הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי
מַעְלָה. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, מְרֻב צְעָרוּ הוּא דְאָמַר,
דְּהָא תַנּוּן, מְנִינן שְׂאִין דְּנִינן אֶת הָאָדָם לְפִי צְעָרוּ,
שְׂנַאָמַר (אִיּוֹב לֵד לַה) אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יַדְבֵּר וּדְבָרָיו
לֹא בַהֲשָׁפַל. אַף עַל פִּי שְׁהִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי
מַעְלָה, אִין דִּינוּ כְּמִזִּיד, אֶלְא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת,
לְפִי צְעָרוּ.

וְרָא רְצָה הָעוֹרֵב לְהַלּוֹךְ בְּשְׁלִיחוֹתוֹ, מְפַנִּי
שְׁמַתוּקָן הוּא לְשְׁלִיחוֹת אַחֲרֵת, לְפָרְנִס
אֶלְיָהוּ, שְׂנַאָמַר (מ"א י"ו) וְהָעוֹרְבִים מְבִיאִים לוֹ
לֶחֶם וּבָשָׂר, וְלֹא רְצָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ, עַד
יְבַשֶּׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שְׁהָיָה עַל יְדֵי שְׁבוּעַת
אֶלְיָהוּ. כִּיּוֹן שְׂרָאָה נַח שְׁלֹא עָשָׂה כְּהוֹגֵן, שְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה.

וְאָמַר רַבִּי בּוּן, תְּרִי עַנְיֵינִי רְמֵז בְּה, חָדָא,
דְּכְתִיב (הושע ז יא) כִּיּוֹנָה פּוֹתָה אִין לֵב,
כְּלוּמַר מְרֻב צְעָרִי, אִין לְבִי עַמִּי וְנִפְתָּה.
אַחֲרִינָא, אָמַר נַח, אִין בְּכָל הָעוֹפּוֹת דִּיִּסְבּוּל
מִיתָתָה בְּלֹא סְרַבְנוּת, כִּיּוֹנָה. וּלְפִיכֶךָ נִמְשְׁלוּ
יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹנָה. אָמַר נַח, כֶּךָ יְאוּת לָנָא לְמַסְבַּל
כְּלָא, בְּלֹא סְרַבְנוּתָא, וּלְפִיכֶךָ וַיִּשְׁלַח אֶת
הַיּוֹנָה.

תַּנּוּ רַבְּנֵן, מָה הִשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנַח,
כְּשִׁי צָא מִן הַתִּיבָה וְרָאָה כָּל הָעוֹלָם חָרֵב,
וְהִתְחִיל לְבַכּוֹת עָלָיו, וְאָמַר, רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם,

הָעוֹלָם. אָמַר: רַבּוֹנוּ שְׁל עוֹלָם,
יַדְעֵתִי כִּי אַתָּה רַחוּם, וְאַתָּה לֹא
רַחֲמֵתָ עַל עוֹלְמָךְ, וְנִהְפֵךְ
רַחֲמֵנוּתְךָ לְאַכְזָרוֹת. אַתָּה לֹא
רַחֲמֵתָ עַל בְּנֵיךָ, יֵצֵא זֶה שְׂאִינוּ
מְרַחֵם עַל בְּנָיו, וְנִהְפֵךְ לְהֵם
לְאַכְזָרִי. וּלְפִיכֶךָ שְׁלַח אֶת הָעוֹרֵב,
רְמֵז הוּא שְׂרַמְזוּ.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְכִי לֹא כְתוּב בּו
אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וְהָאִיךְ
הִטִּיחַ דְּבָרִים כְּלָפִי מַעְלָה? אָמַר
רַבִּי חֵיִיא, מְרֻב צְעָרוּ הוּא שְׂאָמַר,
שְׁהָרִי שְׂנִינּוּ, מְנִינן שְׂאִין דְּנִינן אֶת
הָאָדָם לְפִי צְעָרוּ? שְׂנַאָמַר (אִיּוֹב לֵד)
אִיּוֹב לֹא בְדַעַת יַדְבֵּר וּדְבָרָיו לֹא
בַהֲשָׁפַל. אַף עַל פִּי שְׁהִטִּיחַ
דְּבָרִים כְּלָפִי מַעְלָה, אִין דִּינוּ
כְּמִזִּיד, אֶלְא כְּאָדָם בְּלֹא דַעַת, לְפִי
צְעָרוּ.

וְרָא רְצָה הָעוֹרֵב לְהַלּוֹךְ
בְּשְׁלִיחוֹתוֹ, מְפַנִּי שְׁמַתְקָן הוּא
לְשְׁלִיחוֹת אַחֲרֵת - לְפָרְנִס אֶלְיָהוּ,
שְׂנַאָמַר (מלכים-א יז) וְהָעוֹרְבִים
מְבִיאִים לוֹ לֶחֶם וּבָשָׂר, וְלֹא רְצָה
לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחוֹתוֹ, (בראשית ח) עַד
יְבַשֶּׁת הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ, שְׁהָיָה
עַל יְדֵי שְׁבוּעַת אֶלְיָהוּ. כִּיּוֹן
שְׂרָאָה נַח שְׁלֹא עָשָׂה כְּהוֹגֵן, שְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה.

וְאָמַר רַבִּי בּוּן, שְׂנִי עַנְיֵינִי רְמֵז
בְּה, אָחַד - שְׁכַתּוּב (הושע ז) כִּיּוֹנָה
פּוֹתָה אִין לֵב. כְּלוּמַר, מְרֻב צְעָרִי
אִין לְבִי עַמִּי וְנִפְתָּה. אַחֲרֵת - אָמַר
נַח, אִין כְּכָל הָעוֹפּוֹת שְׁיִסְבַּל
מִיתָתָה בְּלֹא סְרַבְנוּת כִּיּוֹנָה,
וּלְפִיכֶךָ נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹנָה.
אָמַר נַח, כֶּךָ נָאָה לָנוּ לְסַבַּל הַכֹּל
כְּלִי סְרַבְנוּת, וּלְפִיכֶךָ וַיִּשְׁלַח אֶת
הַיּוֹנָה.

שְׂנֵנו רַבּוּתֵינוּ, מָה הִשִּׁיב הַקָּדוֹשׁ
כְּרוּךְ הוּא לְנַח, כְּשִׁי צָא מִן הַתִּיבָה
וְרָאָה כָּל הָעוֹלָם חָרֵב וְהִתְחִיל
לְבַכּוֹת עָלָיו, וְאָמַר: רַבּוֹנוּ שְׁל
עוֹלָם, נִקְרָאת רַחוּם,

נְקִרְאֵת רַחוּם, הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ. הַשִּׁיבוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רַעֲיָא שְׂטִיָא, פְּעֵן אַמְרֵת דָּא, וְלֹא בּוֹזְמָנָא דְאַמְרִית לָךְ בְּלִישְׁנָא רְכִיכָא, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנֵי בְּדוּר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל וְכוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר כּוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. פּוֹלֵי הָאִי אֶתְעַפְּבִית עִמָּךְ, וְאַמְרִית לָךְ, בְּדִיל דְתַבְעֵי רַחֲמִין עַל עַלְמָא. וּמְפָדִין דְשִׁמְעֵת דְתַשְׁתִּיזִיב אֶת פְּתִיבוּתָא, לֹא עֵאל בְּלַבְּךָ בִישׁוּתָא דְעַלְמָא, וְעַבְדֵת תִּיבוּתָא וְאַשְׁתִּזְבְּתָא. וְכַעַן דְאַתְתָּאבִיד עַלְמָא, פְּתַחֲתִית פּוּמָךְ לְמַלְלָא קַדְמֵי בְּעֵינֵין וְתַחֲנוּנִין.

בֵּינן דְחִזָּא נח כֶּף, הַקְרִיב עֲלוּוֹן וְקַרְבְּנִין, דְכַתִּיב וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֵּיא וְרֵאָה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שְׁהִיּוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דּוּרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. הִגִּין עַל דּוּרוֹ, וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם.

דְכִיּוֹן דְאָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם, (בראשית יח ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר. וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם יִמְצֵא שֵׁם עֲשָׂרָה צְדִיקִים, שְׂיִכְפֹּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שְׁהִיּוּ עֲשָׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו, וְחַתָּנָיו, וְלֹכְנֵי לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֵּיא מִשָּׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר. פִּיּוֹן שְׂאֵמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ, (שמות לב ח) סְרוּ מֵהָר מִן הַדָּרֶךְ. מַה פְּתִיב בֵּיהּ, (שם לב יא) וַיַּחֲלֵ מִשָּׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ. מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזַתּוּ חֲלָחְלָהּ. רַבָּנָן אָמְרִי, לֹא הִנִּיחַ מִשָּׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא. דְכַתִּיב, (שם לב לב) וַעֲתָה אִם תִּשָּׂא חַטָּאתָם וְאִם

הִיָּה לָךְ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ? הַשִּׁיבוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: רוּעָה שׁוֹטָה, כַּעַת אַמְרֵת אֶת זֶה, וְלֹא בּוֹזְמָן שְׂאֵמְרֵתִי לָךְ בְּלִישׁוֹן רַבָּה, כִּי אַתְּךָ רְאִיתִי צְדִיק לְפָנֵי בְּדוּר הַזֶּה, וְאֲנִי הִנְנִי מְבִיא אֶת הַמַּבּוּל כּוּ', לְשַׁחַת כָּל בְּשָׂר כּוּ', עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גֹפֶר. כָּל זֶה הִתְעַפְּבִית עִמָּךְ, וְאַמְרֵתִי לָךְ כְּדִי שֶׁתַּבְקֵשׁ רַחֲמִים עַל הָעוֹלָם, וּמֵאֲזַ שְׁשִׁמְעֵת שְׂאֵתָה תִנְצֵל בַּתְּכָה, לֹא נִכְנָסָה בְּלַבְּךָ רַעַת הָעוֹלָם, וְעֲשִׂיתָ תְּכָה וְנִצַּלְתָּ. וְכַעַת שְׂנֵאָבִיד הָעוֹלָם, פְּתַחֲתִי פִיךָ לְדַבֵּר לְפָנֵי בְּקָשׁוֹת וְתַחֲנוּנִים! ?

בֵּינן שְׂרָאָה כֶּף נח, הַקְרִיב עֹלֹת וְקַרְבָּנוֹת, שְׁכַתוּב (שם ח) וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בַּמִּזְבֵּחַ.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בֵּיא וְרֵאָה מַה בֵּין הַצְּדִיקִים שְׁהִיּוּ לְיִשְׂרָאֵל אַחַר כֶּף וּבֵין נח. נח לֹא הִגִּין עַל דּוּרוֹ וְלֹא הִתְפַּלֵּל עֲלָיו כְּאַבְרָהָם. שְׁפִיּוֹן שְׂאֵמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם (שם יח ב) זַעֲקַת סְדוּם וְעַמּוּרָה כִּי רַבָּה, מִיָּד וַיִּגַּשׁ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר, וְהִרְבָּה דְבָרִים כְּנֶגֶד הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַד שֶׁשָּׂאֵל שָׂאֵם יִמְצֵא שֵׁם עֲשָׂרָה צְדִיקִים שְׂיִכְפֹּר לְכָל הַדּוֹר בְּשִׁבְלֵם, וְחָשַׁב אַבְרָהָם שְׁהִיּוּ עֲשָׂרָה בְּעִיר, עִם לוֹט וְאַשְׁתּוֹ וּבְנָיו וּבְנוֹתָיו וְחַתָּנָיו, וְלֹכְנֵי לֹא הִתְפַּלֵּל יוֹתֵר.

בֵּיא מִשָּׁה וְהִגִּין עַל כָּל הַדּוֹר. פִּיּוֹן שְׂאֵמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, יִשְׂרָאֵל חֲטָאוּ, סְרוּ מֵהָר מִן הַדָּרֶךְ - מַה פְּתִיב בּוּ? (שמות לב) וַיַּחֲלֵ מִשָּׁה. מַהוּ וַיַּחֲלֵ? מְלַמֵּד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁאַחֲזַתּוּ חֲלָחְלָהּ. חֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא הִנִּיחַ מִשָּׁה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד שֶׁנָּתַן נַפְשׁוֹ עֲלֵיהֶם מִן הָעוֹלָם הַזֶּה וּמִן הָעוֹלָם הַבָּא, שְׁכַתוּב (שם ח) וַעֲתָה

אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת.

אמר רבי יוסי מפאן, (תהלים קו) ויאמר להשמידם לולי משה בפרץ עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגנו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח ולא בקש עליהם רחמים, ועשה התבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יושבים בפלכי טבריה. אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו? אמר לו, אפלו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים בין הבסרים, שאלו הנה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע שכתוב (בראשית ז) כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. שהיה לו לומר צדיק לפני, מהו בדור הזה? כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים. אמר בלבו: ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

אחר כך אמר רבי אליעזר, על כל זה הנה לו לבקש רחמים על העולם מלפני הקדוש ברוך הוא, שנוח לו מי שאומר טוב על בניו. מנין לנו? מגדעון בן יואש, שלא היה צדיק ולא בן צדיק, ומשום שאמר טוב על ישראל, מה כתוב בו? (שופטים ו) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה? הטובה הזו שאמרת על בני, יהיה לך כח גדול להצילם מיד מדין.

אין מחני נא מספרך אשר כתבת. אמר רבי יוסי מהקא, (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בפרץ עמד בפרץ לפניו. וכן כל הצדיקים הגינו על דורם, ולא הניחו מדת הדין לשלוט בהם.

ונח התעכב עמו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו רבוי דברים, שמא יבקש עליהם רחמים, ולא השגיח, ולא פיבקש עליהם רחמים, ועשה התיבה ונאבד כל העולם.

רבי אליעזר ורבי יהושע היו יתבי בפלכי טבריא, אמר רבי יהושע, רבי, מה ראה נח שלא בקש רחמים על דורו. אמר לו, אפילו הוא לא חשב בלבו שימלט. משל למוצא אשכול ענבים שאינם מבשלים, בין הבסרים, דאלו הנה בין ענבים מבשלים, לא היו כלום.

משמע, דכתיב פי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. דהנה ליה למימר צדיק לפני, מהו בדור הזה. כלומר, לפי הדור. ולפיכך לא בקש רחמים, אמר בלבו ולואי שאבקש רחמים עלי ואמלט, וכל שפן שאתפלל על אחרים.

לבתר אמר רבי אליעזר, עם כל דא, הנה ליה למתבע רחמין על עלמא קמי קודשא בריהוה, דניחא ליה, מאן דאמר טבא על בנוהי.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הנה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים ו יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיאה, לשיזבותהון מן ידא דמדין.

מנא לן, מגדעון בר יואש, דלא הנה זפאי, ולא בר זפאי, ומשום דאמר טיבותא על ישראל, מה פתיב ביה. (שופטים ו יד) ויאמר לו ה' לך בכחך זה והושעת את ישראל מיד מדין. מהו בכחך זה. טיבותא דא דאמרת על בני, יהא לך חילא סגיאה, לשיזבותהון מן ידא דמדין.